

F13.2.02

Hamsun og Hitler

Det skal gis ut en ny Hamsun biografi i 2002. Forfatteren Ingar Kolloen ber folk komme med hva de måtte ha av stort og smått. Her er noe smått.

Jeg hadde for få år siden noen samtaler med en av Kristiansands kjente personligheter. Han serverte da ofte anekdoter fra et langt og spennende, nå avsluttet liv. Som regel dreide det seg om krigen og ofte om familien Hamsun på Nørholmen, som han hadde vært en nær venn av. Vedkommende var hemmelig agent for britisk etterretning under krigen, men dette influerte tydeligvis ikke på vennskapet. Han fortalte engang om et besøk på Nørholmen, kort tid etter at Hamsun hadde hatt sitt mislykkede møte med Hitler i 1943, da han ville fjerne Terboven.

Fru Marie Hamsun sier at Knut har isolert seg i 3 døgn uten å ville snakke med noen. Det rådet følgende en ubehagelig trykket stem-

ning i huset. «Gå inn til han du, NN, og se om du kan få i gang en samtale», sier hun. Ja, han inn til Hamsun og fikk ham i tale, for NN var en velkommen gjest.

Hamsun fortalte da om reisen til Tyskland og kravet om at Terboven straks måtte fjernes. Hitler hadde blitt svært opphisset, og samtalen endte brått ved at Hitler reiste seg i raseri, løftet armen i været, ropte «Heil Hitler», og stormet ut av rommet. «Den malersvennen», hadde Hamsun uttalt med harme og forakt, «tenk om jeg hadde ropt: Heil Hamsun.»

Vel, «gåten» Hamsun eller ei, det var jo slik at Hamsun var germanist på sin hals og foraktet det angloamerikanske, som han betraktet som noe dekadent. Han så på tysk kultur og åndsliv som sunn, ungdommelig og livskraftig, som i tidens fylde skulle tukte de hovmodige, blaserte engelskmenn. Hvorfor han endte opp med denne

kullsviertro på Tyskland, er det sagt mangt og meget om, men norske kunstnere hadde i det hele tatt hatt liten gjennomslagskraft i engelskspråklige land, og var generelt svært tysk vennlige. Tyskerne hadde lenge tatt i mot norske malere og forfattere med åpne armer. Hamsun lot seg blinde av sitt svart-hvitt syn i denne sammenheng, og trodde at Hitler var mannen som igjen skulle føre Tyskland frem og opp. At han i krigens siste år mistet troen på Hitler, er nok mer enn sannsynlig, men troen på Tyskland mistet han aldri. Hamsun lot likevel ikke skuffelsen over Hitler-(tyskland) tilflyte offentligheten. Han var hovmodig, steil og egenrådig, løp linen ut og lot tragedien fullbyrdes.

Det er nok ikke særlig dekkende for individualisten Hamsun å kalle ham nazist, dvs. nasjonalsosialist. For sosialist var han slettes ikke, og aldri tilsluttet han seg

ved medlemskap bevegelser, foreninger og lag. Nasjonal og lokal var han, men like fullt universell i sine fortellinger. Han raget et hode opp over sin samtid og ettertid, men låste det fast i en forkjært vinkel. Han var ingen stor politiker eller filosof, men en forteller av Guds nåde, som har gitt det norske folk skatter det vil vokse på og gledes ved, inntil en ny istid atter legger landet øde.

«Suksessen er alltid banal, jeg har skildret mange maktfulle mennesker som styrtes ned fra selvforherligelsens tinde. Selv står jeg på tapernes og utskudenes side.», sier forfatteren Bergljot Hobeæk Haff.

Ja, Hamsuns eget liv ble nok hans største roman, som aldri får siste side avsluttet.

Bj. Knapstad
Flekkerøy

Jedveland
-02